

Η φοίτηση σε σχολείο μιας αγροτικής περιοχής κάνει τη διαφορά στο πώς και στο τι μαθαίνετε;

PISA

PISA in Focus #94

Η φοίτηση σε σχολείο μιας αγροτικής περιοχής κάνει τη διαφορά στο πώς και στο τι μαθαίνετε;

- Κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ, οι μαθητές των σχολείων σε αγροτικές περιοχές σημείωσαν 31 μονάδες χαμηλότερη βαθμολογία στις φυσικές επιστήμες από τους μαθητές των σχολείων στις πόλεις, γεγονός που μπορεί να εξηγηθεί εξ ολοκλήρου από τις διαφορές στο κοινωνικοοικονομικό προφίλ των μαθητών και των σχολείων.
- Μόνο το 30% των μαθητών των σχολείων σε αγροτικές περιοχές ανέμενε να αποκτήσει τουλάχιστον ένα πτυχίο πανεπιστημίου, σε σύγκριση με το ήμισυ περίπου των μαθητών στα σχολεία των πόλεων, κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ. Αυτό το χάσμα παρέμεινε όταν συγκρίθηκαν μαθητές παρόμοιας κοινωνικοοικονομικής κατάστασης σε σχολεία αγροτικών και σε σχολεία αστικών περιοχών.
- Κατά μέσο όρο, στους μαθητές των σχολείων σε αγροτικές περιοχές προσφέρονταν λιγότερες εξωσχολικές δραστηριότητες στο σχολείο από ό,τι στους μαθητές των σχολείων στις πόλεις.

Το εκπαιδευτικό τοπίο στην ύπαιθρο κάποτε αποτελούνταν από σχολεία μιας αίθουσας, όπου ένας μόνο εκπαιδευτικός δίδασκε, φρόντιζε και επέβλεπε μαθητές διαφόρων ηλικιών. Αν και η διδασκαλία σε πολλές τάξεις ταυτόχρονα¹ εξακολουθεί να είναι συνηθισμένη σε πολλά σχολεία, ιδίως στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, οι αυξημένες κρατικές δαπάνες, τα καλύτερα δίκτυα μεταφορών και οι υψηλότερες κοινωνικές προσδοκίες έχουν σε πολλές περιπτώσεις οδηγήσει στη δημιουργία μεγαλύτερων σχολείων με πολλές αίθουσες διδασκαλίας, εκπαιδευτικούς και τάξεις καθώς και με μεγαλύτερη ποικιλία ευκαιριών μάθησης. Έχουν αμβλύνει αυτές οι αλλαγές το παραδοσιακό χάσμα μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών στις ακαδημαϊκές επιδόσεις; Εξακολουθούν οι μαθητές των σχολείων σε αγροτικές περιοχές να έχουν λιγότερες πιθανότητες να φοιτήσουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση από ό,τι οι μαθητές των σχολείων στις πόλεις; Και τι κάνει τα σχολεία σε αγροτικές περιοχές να διαφέρουν από τα σχολεία στις πόλεις γενικότερα; Μια ανάλυση των δεδομένων από το PISA 2015, τη διεθνή έρευνα του ΟΟΣΑ για τη διδασκαλία και τη μάθηση (TALIS) 2013 και τη βιβλιογραφία, που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου του ΟΟΣΑ για την επισκόπηση των σχολικών πόρων, είχε ως στόχο να ρίξει φως σε αυτά τα ζητήματα.

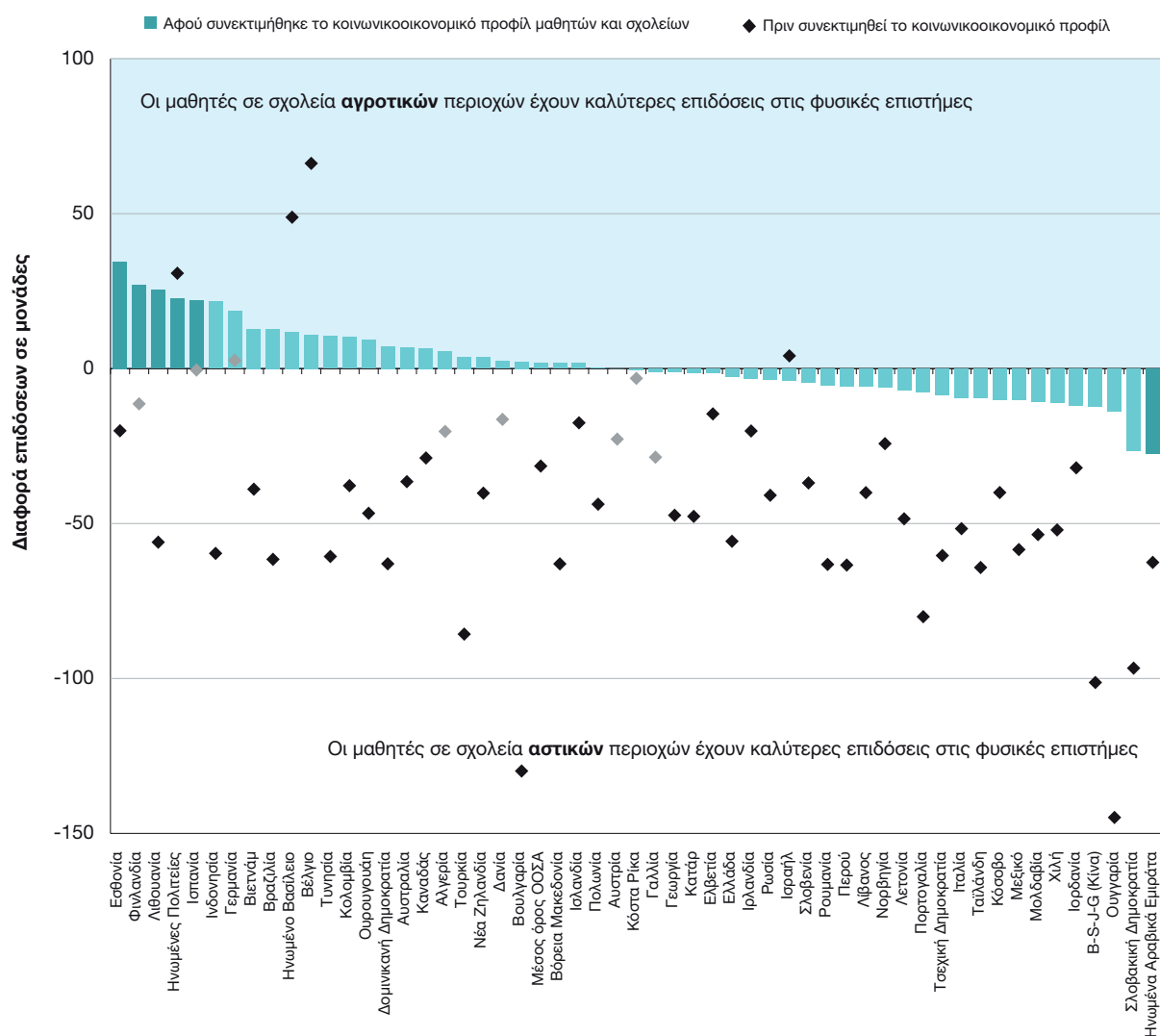
Το PISA 2015 όρισε τα σχολεία σε αγροτικές περιοχές ως εκείνα που βρίσκονται σε χωριό, μικρό χωριό ή αγροτική περιοχή με λιγότερους από 3.000 κατοίκους, και τα σχολεία στις πόλεις ως εκείνα που βρίσκονται σε πόλη με πάνω από 100.000 κατοίκους. Με βάση αυτή την ταξινόμηση, οι 15χρονοι μαθητές σε σχολεία στις πόλεις σημείωσαν 31 μονάδες υψηλότερη βαθμολογία στις φυσικές επιστήμες - που αντιστοιχεί περίπου σε ένα έτος σχολικής εκπαίδευσης - από τους μαθητές των σχολείων σε αγροτικές περιοχές, κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ. Η διαφορά αυτή ήταν μεγαλύτερη στη Βουλγαρία, το Πεκίνο-Σανγκάη-Τζιανγκσού-Γκουανγκντόνγκ (Κίνα), στην Ουγγαρία, την Πορτογαλία, τη Σλοβακική Δημοκρατία και την Τουρκία, ενώ το Βέλγιο, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν οι μόνες χώρες όπου οι μαθητές που φοιτούσαν σε σχολεία σε αγροτικές περιοχές είχαν καλύτερες επιδόσεις από εκείνους που φοιτούσαν σε σχολεία αστικών περιοχών.

Όπως είναι αναμενόμενο, όπου παρατηρούνται χαμηλότερες ακαδημαϊκές επιδόσεις σε σχολεία αγροτικών περιοχών, ο κύριος λόγος φαίνεται να είναι η χαμηλότερη κοινωνικοοικονομική κατάσταση των μαθητών που φοιτούν σε αυτά. Τα δεδομένα του PISA 2015 αποκαλύπτουν ότι, κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ, το χάσμα μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών στις επιδόσεις στις φυσικές επιστήμες εξαφανίστηκε πλήρως μετά τη συνεκτίμηση του κοινωνικοοικονομικού προφίλ των μαθητών και των σχολείων. Σε αρκετές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Εσθονίας, της Φινλανδίας, της Λιθουανίας, της Ισπανίας και των Ηνωμένων Πολιτειών, οι μαθητές σε σχολεία σε αγροτικές περιοχές είχαν καλύτερες επιδόσεις από τους μαθητές με παρόμοιο κοινωνικοοικονομικό προφίλ που φοιτούσαν σε σχολεία των πόλεων.

Το χάσμα είναι πιο ορατό στις εκπαιδευτικές προσδοκίες των μαθητών. Κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ, μόνο το 30% των μαθητών στα σχολεία σε αγροτικές περιοχές ανέμεναν να αποκτήσουν τουλάχιστον ένα πτυχίο πανεπιστημίου, σε σύγκριση με περίπου τους μισούς μαθητές στα σχολεία των πόλεων. Το χάσμα αυτό ήταν ιδιαίτερα μεγάλο στο Πεκίνο-Σανγκάη-Τζιανγκσού-Γκουανγκντόνγκ (Κίνα), στη Βουλγαρία, την Ουγγαρία, την Ιταλία και την Τουρκία. Ακόμη και οι μαθητές των αγροτικών περιοχών στο Ηνωμένο Βασίλειο και τις Ηνωμένες Πολιτείες, οι οποίοι υπερέιχαν των συμμαθητών τους στις πόλεις ως προς τη βαθμολογία στις εξετάσεις, ήταν λιγότερο πιθανό να αναμένουν να αποκτήσουν τουλάχιστον ένα πτυχίο πανεπιστημίου από τους συμμαθητές στις αστικές περιοχές. Το χάσμα μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών στις προσδοκίες για την εκπαίδευση συρρικνώνεται σημαντικά μετά τη συνεκτίμηση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ. Ωστόσο, σε αντίθεση με τις επιδόσεις των μαθητών, δεν εξαφανίζεται εντελώς, γεγονός που υποδηλώνει ότι άλλες πτυχές της ζωής σε αγροτικές περιοχές, όπως οι χαμηλότερες ακαδημαϊκές επιδόσεις, η γεωγραφική απόσταση και η έλλειψη προτύπων σταδιοδρομίας και θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης στα χωριά τους, μπορεί να παίζουν ρόλο. Εξάλλου, ακόμη και όταν είναι προετοιμασμένοι να προχωρήσουν στις σπουδές τους, οι μαθητές αγροτικών περιοχών συχνά πρέπει να διανύουν μεγάλες αποστάσεις ή να μετακομίζουν σε μεγαλύτερους δήμους για να ακολουθήσουν σπουδές που δεν είναι κατ' ανάγκη απαραίτητες για την εύρεση εργασίας στην ιδιαίτερη πατρίδα τους.

¹ ΣτΜ: Μονοθέσια, διθέσια και τριθέσια σχολεία

Το χάσμα μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών στις επιδόσεις στις φυσικές επιστήμες

Σημείωση: Το B-S-J-G (Κίνα) αναφέρεται στο Πεκίνο-Σανγκάη-Τζιανγκσού-Γκουανγκντόνγκ (Κίνα).

Οι στατιστικά σημαντικές διαφορές επισημαίνονται με πιο σκούρο χρώμα.

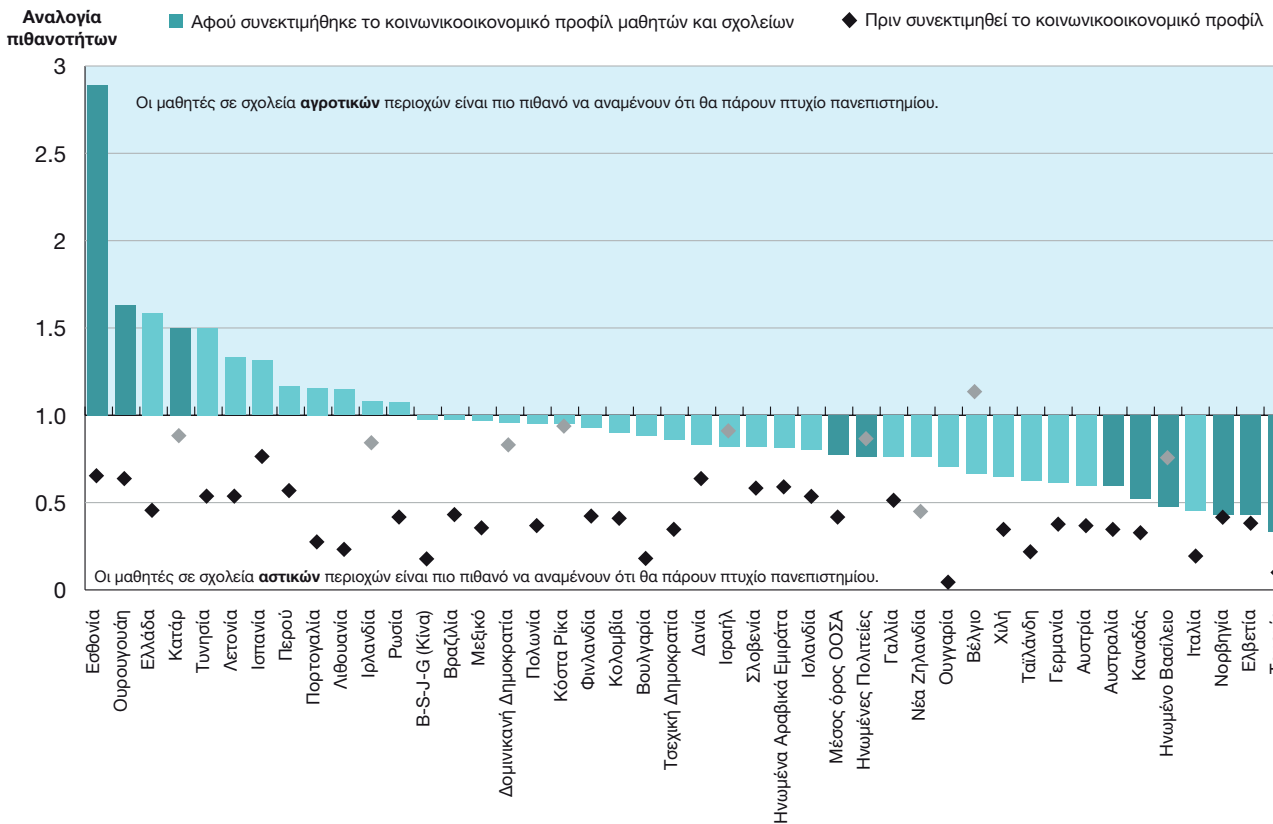
Πηγή: PISA 2015 Database

Το να φοιτά κάποιος σε σχολεία αγροτικών περιοχών μπορεί να είναι την ίδια στιγμή πρόκληση και πλεονέκτημα.

Τα σχολεία σε αγροτικές περιοχές συχνά θεωρούνται μειονεκτικά. Η γεωγραφική τους απομόνωση, το μικρό τους μέγεθος και η κοινωνικοοικονομική τους σύνθεση πιστεύεται ότι, μεταξύ άλλων, αυξάνουν τις πιθανότητες να έχουν ανεπαρκείς υποδομές, έλλειψη ποιοτικών εκπαιδευτικών και περιορισμένες εκπαιδευτικές ευκαιρίες. Τα αποτελέσματα του PISA 2015 επιβεβαιώνουν ότι οι υλικοτεχνικές υποδομές και οι εκπαιδευτικές παροχές μπορεί να είναι κάπως περιορισμένες στις αγροτικές περιοχές. Σε έναν αριθμό χωρών, ιδιαίτερα σε χώρες μεσαίου εισοδήματος, τα σχολεία των αστικών περιοχών ήταν καλύτερα εξοπλισμένα από τα σχολεία σε αγροτικές περιοχές, σύμφωνα με τους διευθυντές τους. Επιπλέον, στις αγροτικές περιοχές οι επιλογές σχολείων ήταν πιο περιορισμένες, οι μαθητές παρακολουθούσαν την προσχολική εκπαίδευση για συντομότερες χρονικές περιόδους, και υπήρχαν λιγότερες εξωσχολικές δραστηριότητες που προσφέρονταν στο σχολείο σε σύγκριση με τις αστικές περιοχές. Για παράδειγμα, μόνο το 38% των οικογενειών στις αγροτικές περιοχές στις χώρες του ΟΟΣΑ που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο γονέων ανέφεραν ότι τουλάχιστον ένα άλλο σχολείο ανταγωνίζεται στην περιοχή με το σχολείο τους, συγκριτικά με το 71% των οικογενειών στις πόλεις. Στους μαθητές σε σχολεία αγροτικών περιοχών προσφερόταν επίσης μία εξωσχολική δραστηριότητα λιγότερη στο σχολείο - από μια λίστα δέκα δραστηριοτήτων σχετικών με τέχνες, πολιτισμό, επιστήμες και αθλητισμό - από ό,τι στους μαθητές στα σχολεία στις πόλεις.

Το χάσμα μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών ως προς τις προσδοκίες για περαιτέρω σπουδές

Σημείωση: Το B-S-J-G (Κίνα) αναφέρεται στο Πεκίνο-Σανγκάη-Τζιανγκσού-Γκουανγκντόνγκ (Κίνα).

Οι στατιστικά σημαντικές διαφορές επισημαίνονται με πιο σκούρο χρώμα.

Πηγή: PISA 2015 Database

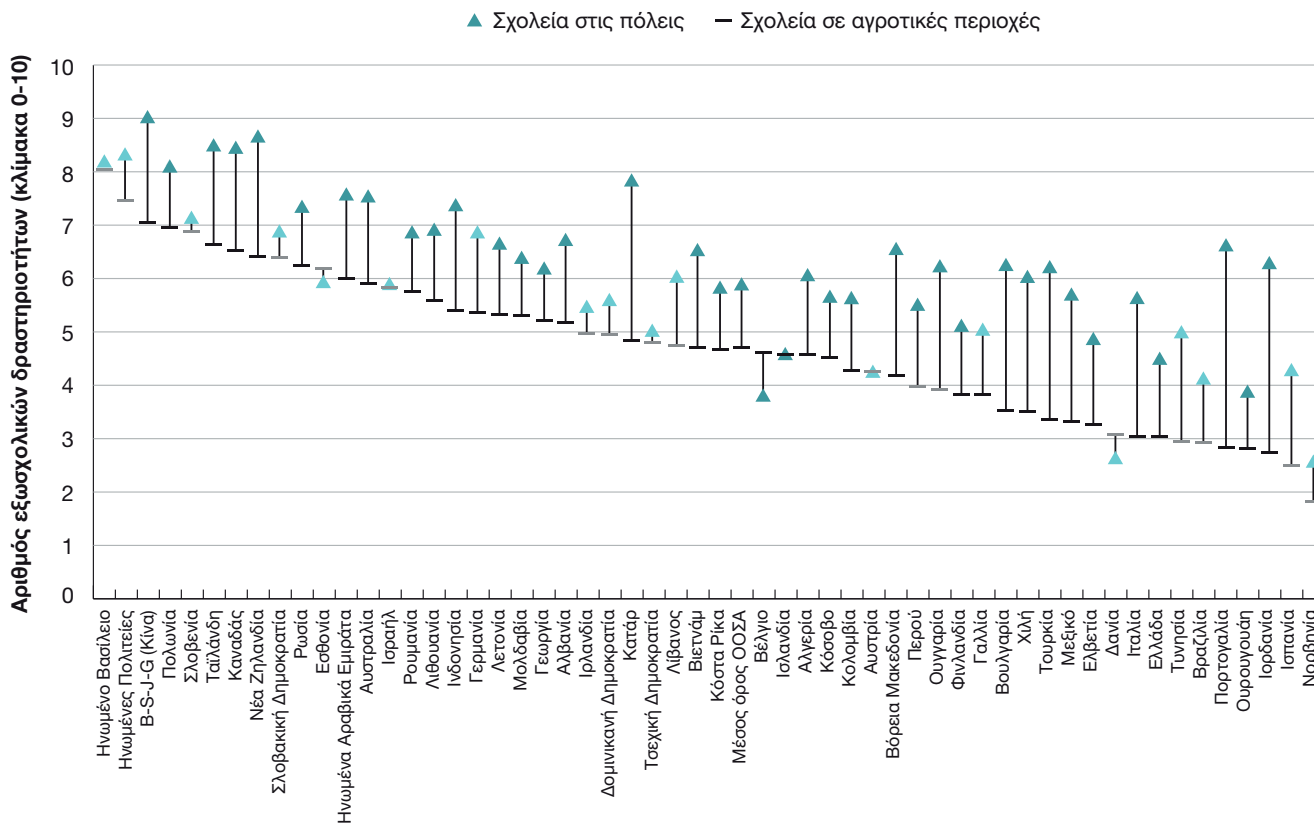
Ωστόσο, άλλα ζητήματα απέχουν πολύ από το να ισχύουν σε όλες τις χώρες. Για παράδειγμα, υπήρχαν μόνο λίγες χώρες και οικονομίες, μεταξύ αυτών η Ινδονησία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, όπου οι διευθυντές στα σχολεία σε αγροτικές περιοχές ήταν περισσότερο ανήσυχτοι για την επάρκεια σε αριθμό και σε ποιότητα του διδακτικού προσωπικού σε σχέση με τους διευθυντές στα σχολεία στις πόλεις. Συγχρόνως, κάποια από τα χαρακτηριστικά των σχολείων σε αγροτικές περιοχές, όπως η χαμηλή αναλογία μαθητών-εκπαιδευτικών, δημιουργούν πραγματικές ευκαιρίες για τους μαθητές των αγροτικών περιοχών.

Το μικρό μπορεί να είναι όμορφο.

Ακόμη και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τα σχολεία σε αγροτικές περιοχές και οι τάξεις είναι συνήθως μικρότερα από τα αστικά, και υπάρχουν λιγότεροι μαθητές ανά εκπαιδευτικό. Για παράδειγμα, κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ, τα σχολεία σε αγροτικές περιοχές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είχαν, σε σύγκριση με τα σχολεία στις πόλεις, πέντε λιγότερους μαθητές στις τάξεις της γλώσσας και δύο λιγότερους μαθητές ανά εκπαιδευτικό. Ο περιορισμένος αριθμός εγγραφών μπορεί να είναι πρόκληση από οικονομική άποψη και απαιτεί εξατομικευμένες παιδαγωγικές στρατηγικές, αλλά επίσης δημιουργεί ευκαιρίες για τα σχολεία και τις οικογένειες.

Για παράδειγμα, οι μαθητές μπορεί να λαμβάνουν περισσότερη υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς, και οι εκπαιδευτικοί μπορεί να είναι πιο πρόθυμοι να χρησιμοποιούν προσαρμοστικές διδακτικές μεθόδους, ιδιαίτερα για μαθητές που προέρχονται από κοινωνικοοικονομικά μη ευνοημένα περιβάλλοντα ή αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Τα δεδομένα του PISA αποκαλύπτουν ότι οι καθηγητές θετικών επιστημών σε μικρότερες τάξεις ήταν πιο πιθανό να προσαρμόζουν τα μαθήματά τους στις ανάγκες και τις γνώσεις των μαθητών τους και να παρέχουν ακαδημαϊκή υποστήριξη, σε σχέση με τους καθηγητές θετικών επιστημών σε σχολεία με μεγαλύτερες τάξεις, σύμφωνα με αναφορές των μαθητών. Οι μαθητές σε μικρότερα σχολεία ήταν επίσης λιγότερο πιθανό να λείπουν αδικαιολόγητα από κάποια μαθήματα ή και ολόκληρες ημέρες σε σχέση με τους μαθητές σε μεγαλύτερα σχολεία.

Εξωσχολικές δραστηριότητες που προσφέρονται στο σχολείο, βάσει τοποθεσίας του σχολείου

Σημείωση: Το B-S-J-G (Κίνα) αναφέρεται στο Πεκίνο-Σανγκάη-Τζιανγκσού-Γκουανγκντόνγκ (Κίνα).

Οι στατιστικά σημαντικές διαφορές επισημαίνονται με πιο σκούρο χρώμα.

Πηγή: PISA 2015 Database.

Συμπέρασμα

Η διασφάλιση ότι όλα τα σχολεία παρέχουν υψηλής ποιότητας διδασκαλία και μάθηση, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική τους θέση, μπορεί να συνιστά πρόκληση. Στις αγροτικές περιοχές, η γεωγραφική απόσταση και το μικρό μέγεθος δημιουργούν δυσκολίες για την παροχή ευκαιριών επαγγελματικής ανάπτυξης στους εκπαιδευτικούς και ενός ευρέος φάσματος εκπαιδευτικών προσφορών στους μαθητές. Ταυτόχρονα, οι χαμηλοί δείκτες αναλογίας μαθητών-εκπαιδευτικών προσφέρουν πολλές ευκαιρίες στα σχολεία σε αγροτικές περιοχές για καινοτομία. Καινοτόμες πρακτικές, όπως η στελέχωση των σχολείων με εκπαιδευτικούς από την κοινότητα, η δημιουργία επαγγελματικών δικτύων μάθησης μεταξύ των σχολείων σε αγροτικές περιοχές ή η χρήση νέων τεχνολογιών για εξ αποστάσεως εκπαίδευση, σε συνδυασμό με προσπάθειες για την ανάπτυξη τοπικών ικανοτήτων και πόρων, προσφέρουν ευοίωνες προοπτικές για τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών στην εκπαίδευση.

Για περισσότερες πληροφορίες

Επικοινωνία: Alfonso Echazarra (alfonso.echazarra@oecd.org) και Thomas Radinper (thomas.radinper@oecd.org)

Βλέπε: Echazarra, A. and T. Radinper (2019), «Learning in rural schools: Insights from PISA, TALIS and the literature», *OECD Education Working Papers*, No. 196, OECD Publishing, Παρίσι.

OECD (2018), *Responsive School Systems: για την επιτυχία των μαθητών*,

OECD Reviews of School Resources, OECD Publishing, Παρίσι, <https://doi.org/10.1787/9789264306707-en>.

Το παρόν έγγραφο δημοσιεύεται υπό την ευθύνη του Γενικού Γραμματέα του ΟΟΣΑ. Οι απόψεις που εκφράζονται και τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται σε αυτό δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις επίσημες απόψεις των χωρών μελών του ΟΟΣΑ.

Το παρόν έγγραφο, καθώς και όλα τα δεδομένα και οι χάρτες που περιλαμβάνονται σε αυτό, δεν θίγουν την κυριαρχία ή την κυριαρχία επί οποιουδήποτε εδάφους, την οριοθέτηση διεθνών συνόρων και συνόρων και την ονομασία οποιουδήποτε εδάφους, πόλης ή περιοχής.

Τα στατιστικά στοιχεία για το Ισραήλ παρέχονται από τις πραγματικές ισραηλινές αρχές και τελούν υπό την ευθύνη τους. Η χρήση των εν λόγω δελτίων από τον ΟΟΣΑ δεν θίγει το καθεστώς των υψωμάτων του Γκολάν, της Ανατολικής Ιερουσαλήμ και των ισραηλινών οικισμών στη Δυτική Όχθη σύμφωνα με τους όρους του διεθνούς δικαίου.

Αυτό το έργο είναι διαθέσιμο με την άδεια *Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 IGO* (CC BY-NC-SA 3.0 IGO). Για συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με το πεδίο εφαρμογής και τους όρους της άδειας χρήσης, καθώς και την πιθανή εμπορική χρήση του παρόντος έργου ή τη χρήση των δεδομένων PISA, συμβουλευτείτε τους *Όρους και Προϋποθέσεις* στη διεύθυνση www.oecd.org.

Αρχικά εκδοθέν από τον ΟΟΣΑ με τον τίτλο: “Does attending a rural school make a difference in how and what you learn?”, *Pisa in Focus*, No. 94, Εκδόσεις ΟΟΣΑ, Παρίσι, how and what you learn?”, <https://doi.org/10.1787/d076ecc3-en>.

Η μετάφραση δεν έγινε από τον ΟΟΣΑ και δεν πρέπει να θεωρείται επίσημη μετάφραση του ΟΟΣΑ. Η ποιότητα της μετάφρασης και η συμφωνία της με τη γλώσσα του πρωτότυπου κειμένου είναι αποκλειστική ευθύνη του/της/των μεταφραστή/τριας/ών. Σε περίπτωση ασυμφωνίας ανάμεσα στην πρωτότυπη εργασία και στη μετάφραση, μόνο το πρωτότυπο κείμενο θα θεωρηθεί έγκυρο.

Η χρήση του αρσενικού γένους γίνεται χάριν οικονομίας, προκειμένου να αποφευχθεί η προσθήκη πολλαπλών επιθημάτων που δυσκολεύουν την ανάγνωση του κειμένου και δεν αναφέρεται αναγκαστικά στο πραγματικό γένος των υποκειμένων.

Η μετάφραση, προσαρμογή και γραφιστική επιμέλεια του κειμένου έγιναν στο πλαίσιο του Έργου «Δημιουργία Ερευνητικών Υποδομών, Επεξεργασία Ερευνητικού Υλικού και Επικοινωνία Αποτελεσμάτων Διεθνών Εκπαιδευτικών Ερευνών» με Επιστημονικό Υπεύθυνο τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Αναστάσιο Εμβαλωτή. Χρηματοδοτήθηκε βάσει της Προγραμματικής Σύμβασης του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων μέσω του Τομεακού Προγράμματος Ανάπτυξης 2021-2025.